

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, професора
Сосіної В.Ю. на дисертаційну роботу Андрієнко Ганни Сергіївни на
тему «Підготовка спортсменок високої кваліфікації в черліденгу до
головних змагань року (на матеріалі дисципліни чер-данс-фрістайл-дует)»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 –
Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт**

Актуальність теми. Аналіз тенденцій розвитку сучасних складнокоординаційних видів спорту (техніко-естетичних) свідчить про різке зростання вимог до змагальних програм спортсменів, а також якості та артистичності їх представлення на змаганнях різного рангу, що пред'являє підвищені вимоги до процесу підготовки спортсменів.

Черліденг є одним з молодих, але надзвичайно привабливих і популярних видів спорту, який об'єднав у собі позитивні риси техніко-естетичних видів спорту і має свої власні напрацювання, правила змагань, органічно поєднує в собі елементи шоу та танцювального мистецтва. Конкуренція на світовій арені, різноманіття дисциплін черліденгу, зацікавленість видом спорту, посилена увага до складання змагальних композицій та виступів спортсменів України на змаганнях найвищого рівня вимагає постійного пошуку раціональних шляхів удосконалення тренувального процесу. Спостерігається зацікавленість науковців і практиків щодо процесу підготовки спортсменів у черліденгу, методики розвитку фізичних якостей, підведення спортсменів в стані оптимальної готовності до головних змагань.

Ефективне виконання змагальної композиції спортсменами в черліденгу, зокрема в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, забезпечується високим рівнем розвитку провідних фізичних якостей, музично-ритмічним вихованням, а також синхронізацією дій з партером. Урахування всіх складових, що обумовлюють успішність виконання змагальної програми (фізичної, технічної, психологічної, хореографічної, функціональної та інших видів підготовки), вимагає комплексного підходу до всього процесу підготовки спортсменів з урахуванням вимог виду спорту.

Безумовно, відсутність науково обґрунтованих рекомендацій щодо раціональної побудови процесу підготовки з урахуванням особливостей обраного виду спорту, не може не вплинути на його ефективність, особливо, якщо мова йде про висококваліфікованих спортсменів. Дисертаційна робота

Андрієнко Г.С. присвячена побудові підготовки спортсменок, що спеціалізуються в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, протягом річного циклу та етапів безпосередньої підготовки до головних змагань року, системі моніторингу стану організму спортсменок при підготовці до змагань.

У процесі виконання дисертаційної роботи Андрієнко Г.С. розробляє структуру і зміст річного циклу та етапу безпосередньої підготовки спортсменок високої кваліфікації до головних змагань року з черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует з урахуванням закономірностей побудови тренувального процесу.

Усе вищеперераховане вимагає нових підходів до організації навчально-тренувального процесу спортсменів високої кваліфікації, які виступають у програмі чер-данс-фрістайл-дует. Нажаль, сформованої системи знань щодо управління підготовкою спортсменів в черліденгу, виведення спортсменів високого класу на пік готовності до головних змагань на сучасному етапі розвитку спортивної науки недостатньо. Це й свідчить про актуальність, своєчасність, теоретичне і практичне значення обраної дисертанткою теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. за темою 2.11 «Статодинамічна стійкість, як основа технічної підготовки тих, хто займаються спортивними видами гімнастики» (№ державної реєстрації 0116U001612), та теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. 2.10 «Раціоналізація тренувального процесу у спортивних видах гімнастики (№ державної реєстрації 0121U108308). Внесок здобувача, як співвиконавця теми, полягав у розробці етапу безпосередньої підготовки до змагань спортсменок в черліденгу та перевірки його ефективності, розробки програми моніторингу стану спортсменок при підготовці до змагань.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше:

- ✓ здійснено науковий аналіз підходів та закономірностей побудови і програмування тренувального процесу та змагальної діяльності та обґрунтовано підхід до побудови тренувального процесу спортсменок високої кваліфікації в черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует;
- ✓ обґрунтовані та розроблені план підготовки та зміст етапу безпосередньої підготовки до головних змагань року кваліфікованих спортсменок з черліденгу з дисципліни чер-данс-фрістайл-дует з урахуванням специфіки календаря змагань та особливостей виду спорту;
- ✓ розроблено алгоритм побудови етапу безпосередньої підготовки до змагань з черліденгу;

- ✓ запропоновано програму моніторингу стану спортсменок в процесі підготовки до головних змагань року з використанням інструментальних методів оцінки рівноваги спортсменок, психологічних характеристик, психофізіологічних показників та складу тіла.
- ✓ доповнено дані щодо закономірностей побудови і програмування тренувального процесу, змагальної діяльності в спорті та складнокоординаційних видах спорту, зокрема в черліденгу.
- ✓ підтверджено та доповнено дані щодо ефективності застосування програми поточного контролю за станом спортсменок при підготовці до головних змагань, використання методу стабілографії, психологічних та психофізіологічних методів діагностики, оцінки складу тіла в процесі контролю рівня підготовленості спортсменок.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці структури та змісту етапу підготовки спортсменок з черліденгу до головних змагань року, впровадженні підходу до планування тренувального процесу спортсменок в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, розробці системи моніторингу стану спортсменок при підготовці до змагань, наданні практичних рекомендацій щодо впровадження змісту етапу підготовки спортсменок з черліденгу до головних змагань року в національну збірну команду з черліденгу для використання тренерами.

Основні положення дисертаційної роботи було оприлюднено на XIV–XVI Міжнародних наукових конференціях молодих учених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2021 – 2023), III–VI Всеукраїнській електронній науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії» (Київ, 2020-2023), Всеукраїнській конференції з нейронаук з міжнародною участю, присвяченої 90-річчю від дня народження видатного українського нейрофізіолога академіка Володимира Скока «Ukrainian conference on Neuroscience» (Київ, 2022), щорічних науково-практичних конференціях кафедри інноваційних та інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті (2021), кафедри кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України (2022-2024).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. Достовірність ефективності розробленої Андрієнко Г.С. програми, яка містить структуру і зміст річного циклу та етапу безпосередньої підготовки спортсменок високої кваліфікації до головних змагань року з черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует з урахуванням закономірностей побудови тренувального процесу, забезпечені достатньою джерельною базою дослідження, теоретичним, методологічним і експериментальним рівнем проведених досліджень.

Дисертантка використала такі методи досліджень:

1. Теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури та мережі Інтернет, який проводився з метою виявлення актуальності теми роботи та питань, що були вирішені в ході дослідження, теоретичного обґрунтування мети та завдань роботи. Проведено аналіз підготовки спортсменок у складнокоординаційних видах спорту, зокрема в черліденгу, особливості програмування тренувального процесу та побудови програми підготовки протягом року та до змагань.

2. Аналіз змагальної діяльності та планів підготовки спортсменок проводився з метою визначення особливостей змагальної композиції в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, зокрема критеріїв оцінювання виступів спортсменок протягом сезону для подальшого обґрунтування річного циклу та побудови етапів безпосередньої підготовки до змагань (чемпіонату світу та чемпіонату Європи). Крім того дисертантка здійснювала аналіз міжнародних (чемпіонатів світу, Європи, кубків світу) та всеукраїнських (чемпіонатів України) змагань, що дало змогу виявити певні закономірності та особливості роботи в дуеті.

3. Метод спостереження використовувався під час аналізу матеріалів, отриманих в результаті досліджень тренувальної та змагальної діяльності спортсменок. Педагогічне спостереження та тестування були проведені в період з жовтня 2022 року по серпень 2023 року серед 4 спортсменок високої кваліфікації з черліденгу (Майстри спорту України).

4. Методика комп'ютерної стабілографії включала в себе просту пробу Ромберга в стійкій вертикальній позі, була використана проба з відкритими і закритими очима з фіксацією погляду на об'єкті. Отримані дані характеризували якість нервово-м'язової активності і дозволяли оцінити рівень сформованості навичок рухової сенсорної системи по управлінню стійкості тіла.

5. Методика психологічної та психофізіологічної діагностики була використана для оцінювання психологічної, емоційної, мотиваційно-вольової та комунікаційної сфер спортсменок з застосуванням програмно-апаратного комплексу «БОС-ТЕСТ-Професійний». В процесі діагностики були використані: метод вибору кольорів М. Люшера, тести «Методика діагностики тривожності Ч.Д. Спілбергера, Ю.Л. Ханіна», «Шкала змагальної особистісної тривожності (ЗОТ)», «Опитувальник способів психологічного подолання R. Lazarus і S. Folkman», «Методика для психологічної діагностики копінг-механізмів E. Heim», «Опитувальник САН (Самопочуття, Активність, Настрій)».

Комп'ютерна система психофізіологічної діагностики «ДІАГНОСТ-1» дозволила визначати індивідуальні відмінності спортсменок за властивостями основних нервових процесів (сила, рухливість, врівноваженість), індивідуальні відмінності сенсомоторного реагування на навантаження різного ступеня складності, а також індивідуальні відмінності динамічної м'язової витривалості.

6. Для дослідження антропометричних показників та складу тіла використовували інструментальні методи біоімпедансним методом на вагах-аналізаторах «TANITA-BC418MA». Метод передбачав аналіз структури тіла з використанням слабких безпечних електричних імпульсів. Була визначена загальна маса тіла, масо-ростовий індекс, рівень базального метаболізму, загальна кількість води в тілі, відсоток та вміст жирової і знежиреної маси, опір.

7. Для коректного опрацювання отриманих результатів дослідження використовувалися методи математичної статистики. Статистична обробка даних проводилася з використанням методів непараметричної математичної статистики за допомогою статистичного пакету STATISTICA 10.0. Зважаючи на малий обсяг вибірки ($n=4$) обчислювалися: медіана, нижній та верхній квартилі $Me [25\%, 75\%]$. Для опису всіх емпіричних даних застосовувалися медіана (Me) та квартилі ($Q1$) і ($Q3$) – величини, які використовуються для представлення дискретних змінних або кількісних безперервних змінних.

Достовірність наукових положень обґрунтована достатньою тривалістю проведення досліджень (з 2020 по 2024 рр.), адекватним їх плануванням і обробкою одержаних матеріалів методами математичної статистики при достатній мірі вірогідності.

Оцінка змісту дисертації, її завдання в цілому і основних положень дисертації. Дисертаційна робота викладена державною мовою на 228 сторінках тексту комп'ютерного тексту державною мовою, з них 162 сторінки основного тексту. У структурі дисертаційної роботи виділено: анотацію двома мовами, список публікацій здобувача за темою дисертації, зміст, перелік умовних позначень та скорочень, вступ, п'ять розділів, загальні висновки, список використаних джерел, 7 додатків. Цифровий матеріал дисертації ілюстровано 28 таблицями та 31 рисунком. Список використаних джерел складається з 203 найменувань, з яких 91 іноземними мовами.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, вказано на зв'язок роботи з науковими планами й темами, сформульовано мету й завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет, описано методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичну значущість дисертаційної роботи, подано інформацію про особистий внесок здобувача та апробацію результатів дисертаційної роботи.

У **першому розділі** «Актуальні проблеми підготовки спортсменів до змагань в складнокоординаційних видах спорту та черліденгу» розкрито сучасні погляди на підготовку спортсменів і розглянуто особливості змагальної діяльності спортсменів, приділено увагу особливостям побудови процесу підготовки спортсменів до змагань і контролю за їх станом у складнокоординаційних видах спорту та черліденгу. У цьому розділі автор детально характеризує специфіку змагальної діяльності в складнокоординаційних видах спорту і черліденгу, яка

полягає у підвищених вимогах до технічної підготовленості та естетичної майстерності виконання композиції, психологічної сумісності та взаємодії у команді. У сучасному контексті, ефективність підготовки спортсменів високої кваліфікації залежить від застосування науково-обґрунтованих підходів до тренувань, детального планування, моделювання цілей та структурування тренувального процесу. Важливе значення для ефективного керування процесом підготовки має своєчасний, ефективний та інформативний контроль.

У другому розділі «**Методи та організація дослідження**» обґрунтовано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження, використаних в процесі написання дисертаційної роботи, представлено інструментальні методики і детально описано тести, які дали змогу оцінити різні види підготовленості висококваліфікованих спортсменок. Подано відомості про контингент спортсменів, які брали участь у дослідженні, описано організацію дослідження. У хронологічній послідовності викладені три етапи проведення досліджень.

У третьому розділі «**Обґрунтування підходу та побудова етапу безпосередньої підготовки до головних змагань спортсменок високої кваліфікації в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует**» подано відомості щодо побудови річного циклу підготовки спортсменок високої кваліфікації в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, на основі чого відбувається розроблення структури та змісту етапу безпосередньої підготовки до головних змагань року в цій дисципліні. Автор роботи наголошує, що тільки поєднання інтегрального, комплексного, системного та індивідуального принципів для забезпечення всебічного розвитку якостей і можливостей спортсменок та оптимізації їхньої тренувальної програми дасть змогу досягти найкращих результатів на змаганнях. В процесі побудови змісту етапу безпосередньої підготовки до змагань було враховано оптимальне дозування тренувальних навантажень для забезпечення адекватного відновлення та психологічної готовності спортсменок. Розроблений алгоритм побудови етапу безпосередньої підготовки до змагань повинен містити аналіз календаря змагань, розрахунок кількості днів між головними та відбірковими змаганнями, обґрунтування тривалості етапу, а також запланований обсяг та спрямованість навантажень для мезоциклів. У даному розділі представлено приблизний зміст навчально-тренувальних занять різної спрямованості для етапу безпосередньої підготовки до змагань.

У четвертому розділі «**Контроль та динаміка стану спортсменок високої кваліфікації у черліденгу при підготовці до головних змагань в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует**» проведено перевірку ефективності розроблених структури та змісту річного циклу та етапу безпосередньої підготовки спортсменок високої кваліфікації до головних змагань року шляхом використання біомеханічного контролю рівноваги спортсменок високої кваліфікації у черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, оцінювання їх

антропометричних показників та показників складу тіла, моніторингу стану спортсменок за психологічними та психофізіологічними показниками. Комплексний підхід до тренувань, що враховує всі види підготовки спортсменів, є вирішальним для досягнення високої майстерності та вдалого виступу на змаганнях.

Перевірка ефективності програми підготовки спортсменок високої кваліфікації до головних змагань року з черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует свідчить про її надійність і дієвість.

У п'ятому розділі «**Аналіз та узагальнення результатів дослідження**» подається обговорення результатів досліджень, де одержані дані узагальнено та інтегровано в систему знань щодо доцільності використання розробленої структури і змісту річного циклу та етапу безпосередньої підготовки спортсменок високої кваліфікації до головних змагань року з черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует з урахуванням закономірностей побудови тренувального процесу.

У результаті проведеного дослідження сформульовано наукові положення трьох рівнів новизни, а саме: ті, що підтверджують, доповнюють, розширюють та отримані вперше.

Повнота викладення основних результатів в опублікованих наукових працях. Результати проведених досліджень висвітлені автором в наукових публікаціях. Зокрема, за темою дисертації опубліковано 18 наукових праць, з них 5 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у періодичному науковому виданні Чорногорії, яке проіндексоване у базі даних Scopus (Q3); 9 публікацій апробаційного характеру; 3 публікації додатково відображають наукові результати дисертації. У публікаціях, що підготовлені у співавторстві, чітко вказано авторський внесок. У наукових публікаціях автора у повній мірі відображено основні положення дисертації, а також не виявлено порушення академічної доброчесності.

Недоліки дисертації щодо їх змісту та оформлення. Разом з тим дисертаційна робота Г.С. Андрієнко не позбавлена окремих недоліків та дискусійних положень, які потребують додаткової аргументації та відповідних уточнень:

1. Новизна роботи, зазначена у п. 2 «Обґрунтовані та розроблені план підготовки та зміст етапу безпосередньої підготовки до головних змагань кваліфікованих спортсменок з черліденгу ...» дещо дублює наступну новизну (п. 3) – «розроблено алгоритм побудови етапу безпосередньої підготовки до змагань з черліденгу».

2. На наш погляд, дослідження, виконані на чотирьох, навіть висококваліфікованих спортсменках, не бажано представляти як приклад для розробки структури і змісту етапу безпосередньої підготовки до головних

змагань. Це скоріше можна розглядати як індивідуальний план (або програму) підготовки кваліфікованих спортсменок з черліденгу у дисципліні чер-данс-фрістайл-дует.

3. С. 39. В аналізі літературних джерел щодо підготовки та побудови тренувального процесу у різних видах спорту бажано подати відомості, у яких показати, що вивчали окремі фахівці в окреслених видах спорту, а не перераховувати усіх науковців разом.

4. У підрозділі 1.3 «Побудова підготовки спортсменів до змагань у складнокоординаційних видах спорту і черліденгу» (с. 41-47) описано загальні закономірності побудови процесу підготовки спортсменів на різних етапах, прийняті у теорії та методиці спортивного тренування. Проте плануванню підготовки у черліденгу присвячено 1 сторінку.

5. Підрозділ 1.4 «Контроль підготовленості спортсменів до змагань у складнокоординаційних видах спорту і черліденгу» (с. 47-52) вимагає структурування та корекції, оскільки в ньому дещо безсистемно описані усі види оцінювання, які застосовуються у різних видах підготовки.

6. Автор посилається на проблеми у спортсменок, які пов'язані з так званою «жіночою тріадою» (с. 50). Бажано дати інформацію про те, що входить у це поняття, а не тільки описувати компоненти, що його розширюють.

7. Під час проведення психологічних і психофізіологічних тестувань бажано подавати оціночні таблиці, а не тільки констатувати результати виконання завдань.

8. У підрозділі 4.4 бажано подавати посилання на авторів, чиї методики були використані в процесі дослідження.

Проте перераховані недоліки та зауваження у переважній більшості носять дискусійний характер, суттєво не впливають на науковий і методологічний рівень дисертації, не знижують її загальної позитивної оцінки та спрямовані, в основному, на подальше вдосконалення творчих здібностей здобувача.

Висновок про відповідність дисертації встановленим чинним вимогам. Дисертаційна робота **Андрієнко Ганни Сергіївни** на тему **«Підготовка спортсменок високої кваліфікації в черліденгу до головних змагань року (на матеріалі дисципліни чер-данс- фрістайл-дует)»** має достатнє теоретичне й практичне значення, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, новизною і практичною цінністю отриманих результатів відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки №759 від 31.05.2019) і Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 341 від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Офіційний опонент кандидат педагогічних наук,
професор, завідувачка кафедри хореографії та
мистецтвознавства Львівського державного
університету фізичної культури
імені Івана Боберського

Валентина СОСІНА

Проректор з науково-педагогічної роботи
та міжнародних зв'язків Львівського державного
університету фізичної культури ім. Івана Боберського
доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор

Мар'ян ПШТИН